

Thiếu máu cục bộ ở phụ nữ mang thai là tình trạng lượng máu và oxy cung cấp cho một cơ quan hoặc mô không đáp ứng đủ nhu cầu chuyển hóa. Trong thai kỳ, tình trạng này có thể ảnh hưởng đến sức khỏe của người mẹ và sự phát triển của thai nhi. Tuy nhiên, cần phân biệt với thiếu máu do thiếu sắt, là tình trạng rất thường gặp ở phụ nữ mang thai nhưng cơ chế bệnh sinh khác với thiếu máu cục bộ.

Trong thai kỳ, nhu cầu oxy và chất dinh dưỡng của cơ thể tăng lên đáng kể để đáp ứng sự phát triển của thai nhi, bánh nhau và sự gia tăng thể tích máu của người mẹ. Hệ tim mạch phải hoạt động nhiều hơn, với cung lượng tim tăng và sự thay đổi sức cản mạch máu. Nếu khả năng cung cấp máu và oxy không đáp ứng được nhu cầu, tình trạng thiếu máu cục bộ có thể xuất hiện hoặc trở nên nghiêm trọng hơn ở những phụ nữ có bệnh lý tim mạch, mạch máu hoặc các yếu tố nguy cơ khác.

1. Nguyên nhân và yếu tố nguy cơ

Một số nguyên nhân có thể làm tăng nguy cơ thiếu máu cục bộ ở phụ nữ mang thai gồm:

- Bệnh lý tim mạch có từ trước khi mang thai.
- Tăng huyết áp và các bệnh lý tăng huyết áp trong thai kỳ.
- Tiền sản giật.
- Đái tháo đường.
- Bệnh lý mạch máu.
- Thiếu máu nặng, đặc biệt là thiếu máu thiếu sắt không được điều trị.
- Hút thuốc lá hoặc tiếp xúc thường xuyên với khói thuốc.
- Béo phì, rối loạn lipid máu.
- Tiền sử bệnh động mạch vành hoặc các bệnh lý tim mạch khác.

- Một số bệnh lý gây giảm tưới máu bánh nhau, từ đó ảnh hưởng đến quá trình trao đổi oxy và chất dinh dưỡng giữa mẹ và thai.

2. Biểu hiện lâm sàng

Biểu hiện phụ thuộc vào cơ quan bị ảnh hưởng và mức độ thiếu máu cục bộ. Phụ nữ mang thai có thể xuất hiện:

- Mệt mỏi, khó thở.
- Đau hoặc tức ngực, đặc biệt khi gắng sức.
- Tim đập nhanh hoặc hồi hộp.
- Chóng mặt, hoa mắt hoặc ngất.
- Đau đầu hoặc các triệu chứng thần kinh nếu tưới máu não bị ảnh hưởng.
- Phù hoặc các biểu hiện liên quan đến suy giảm chức năng tim.
- Trong trường hợp liên quan đến giảm tưới máu tử cung - bánh nhau, thai có thể **chậm tăng trưởng trong tử cung**, giảm lượng nước ối hoặc có bất thường trên theo dõi sức khỏe thai.
- **Đau ngực, khó thở đột ngột, ngất, tím tái hoặc tình trạng mẹ và thai diễn biến bất thường cần được đánh giá y tế ngay**, vì có thể liên quan đến bệnh lý tim mạch hoặc thiếu oxy nghiêm trọng.

Hình ảnh thiếu máu cục bộ ở thai phụ

3. Ảnh hưởng đối với thai nhi

Thiếu máu cục bộ hoặc giảm tưới máu bánh nhau kéo dài có thể làm giảm lượng oxy và chất dinh dưỡng đến thai. Tùy nguyên nhân và mức độ, thai có thể gặp:

- Chậm tăng trưởng trong tử cung.
- Suy thai.
- Thiếu ối.
- Thai nhẹ cân khi sinh.
- Tăng nguy cơ sinh non.
- Trong trường hợp nặng và kéo dài, có thể ảnh hưởng đến sức khỏe thai nhi và làm

tăng nguy cơ tử vong chu sinh.

Hình ảnh thai nhi bị thiếu máu do quá trình mang thai mẹ bị thiếu máu cục bộ

4. Chẩn đoán

Việc đánh giá cần dựa trên tình trạng của người mẹ và thai nhi. Một số phương pháp thường được sử dụng gồm:

Đối với người mẹ:

- Khám lâm sàng và đánh giá các yếu tố nguy cơ.
- Đo huyết áp, nhịp tim và SpO₂ khi cần.
- Công thức máu để phát hiện thiếu máu.
- Điện tâm đồ khi có triệu chứng hoặc nghi ngờ bệnh tim mạch.
- Siêu âm tim trong trường hợp cần đánh giá chức năng tim.
- Các xét nghiệm sinh hóa và xét nghiệm chuyên sâu tùy từng trường hợp.

Đối với thai nhi:

- Siêu âm thai và đánh giá sự phát triển của thai.
- Doppler động mạch tử cung và động mạch rốn khi có chỉ định.
- Đánh giá nước ối.
- Theo dõi tim thai và các phương pháp đánh giá sức khỏe thai phù hợp với tuổi thai.

5. Điều trị và dự phòng

Điều trị phụ thuộc vào **nguyên nhân gây giảm tưới máu/thiếu oxy**, mức độ bệnh và tuổi thai. Không nên tự ý sử dụng thuốc tim mạch hoặc thuốc chống đông trong thai kỳ.

Các biện pháp quan trọng gồm:

- Khám thai định kỳ và phát hiện sớm các yếu tố nguy cơ.
- Kiểm soát tốt huyết áp và đường huyết.
- Phát hiện và điều trị thiếu máu, đặc biệt là thiếu sắt.
- Bổ sung sắt, acid folic và các vi chất theo chỉ định.
- Dinh dưỡng đầy đủ, cân đối.
- Không hút thuốc và hạn chế tiếp xúc với khói thuốc.
- Theo dõi sự phát triển của thai và tình trạng bánh nhau khi có nguy cơ giảm tưới máu.
- Điều trị bệnh lý tim mạch hoặc bệnh lý nền theo hướng dẫn của bác sĩ sản khoa và chuyên khoa liên quan.

Một thai kỳ khỏe mạnh bắt đầu từ việc **khám thai đúng lịch, theo dõi sức khỏe của mẹ và sự phát triển của thai nhi**. Việc phát hiện sớm các yếu tố nguy cơ và

những bất thường về tuần hoàn mẹ-nhau-thai giúp bác sĩ có hướng theo dõi và xử trí phù hợp, góp phần bảo vệ sức khỏe của cả mẹ và bé.

Đến với Bệnh viện Phụ sản Tiền Giang, mẹ bầu được đội ngũ bác sĩ và nhân viên y tế thăm khám, tư vấn, theo dõi và điều trị theo phác đồ phù hợp với từng trường hợp, đồng hành cùng mẹ trong suốt thai kỳ và hành trình chào đón bé yêu.

“ Vì một thai kỳ an toàn - một em bé khỏe mạnh - một hành trình làm mẹ trọn vẹn”.

KHOA CẬN LÂM SÀNG